

Комунальний заклад
«Запорізький обласний
інститут післядипломної
педагогічної освіти»
Запорізької обласної ради

Сучасні заклади
освіти

МІЖНАРОДНА
ВИСТАВКА

ТЕМАТИЧНА НОМІНАЦІЯ

Педагогічні засоби подолання освітніх
втрат і збереження якості освіти в умовах
воєнного стану та повоєнного
відновлення України

ТЕМА КОНКУРСНОЇ РОБОТИ

Подолання навчальних втрат у Запорізькому
навчально-виховному комплексі № 67:
досвід, шляхи реалізації та результативність

АВТОРИ ДОСВІДУ

Малиш Олена Євгенівна,
директор

Волкова Альона Юріївна,
заступник директора

Соболенко Юлія Петрівна,
заступник директора

Запорізький навчально-виховний комплекс № 67
Запорізької міської ради Запорізької області

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК

Бабко Тетяна Миколаївна,
доцент кафедри менеджменту освіти та психології
комунального закладу «Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної
ради, кандидат педагогічних наук, доцент

Запоріжжя
2024

Актуальність і перспективність теми конкурсної роботи зумовлена тим, що починаючи з березня 2020 року й особливо після 24 лютого 2022 року повномасштабного військового вторгнення рф у нашу прифронтову область заклади освіти зіткнулися з низкою досить гострих соціальних викликів: призупинення освітнього процесу у зв'язку з пандемією COVID-19, стихійне запровадження дистанційного навчання, позбавлення дітей можливостей очної взаємодії між собою та з вчителями, наявність постійної загрози безпеці учасників освітнього процесу, зміна освітнього процесу в умовах частих і тривалих повітряних тривог, постійний рух контингенту учнів, виїзд значної кількості здобувачів освіти за кордон (наприкінці 2022/2023 навчального року приблизно 21% наших учнів перебували за кордоном, на кінець I семестру 2023/2024 навчального року – це вже 22%), перебої з електроенергією та інтернетом, що ускладнює синхронне навчання тощо. Усі ці виклики обумовили зниження освітньої результативності учнів, появу значних навчальних та виховних втрат.

Актуальність представленого дослідження визначена в державних нормативних документах про освіту, зокрема Законі України «Про внесення змін до деяких законів України в сфері освіти щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану» від 28.04.2022 №7325, рішенні Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій «Про затвердження Рекомендацій слухань у Комітеті на тему «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальноєвропейської освіти: вимірювання та механізми подолання», листі Міністерства освіти і науки України «Про організацію 2023/2024 навчального року в закладах загальної середньої освіти», наказах Міністерства освіти і науки України «Про деякі питання здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану», «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні».

У реаліях сьогодення української школи важливим для забезпечення якості та результативності освітнього процесу має вибір оптимальної форми організації навчання. Згідно з державними статистичними даними з 29 листопада 2023 року

через постійну загрозу безпеці учасників освітнього процесу заклади освіти Запорізької області, як прифронтового регіону, переважно продовжують працювати в дистанційному форматі. З II півріччя 2023/2024 навчального року планується перехід у змішаний формат навчання в безпечних умовах відремонтованого укриття.

Зважаючи на усі зазначені вище фактори, у педагогічного колективу Запорізького навчально-виховного комплексу № 67 (далі – ЗНВК № 67) виникла потреба у вирішенні наступних суперечностей:

1. необхідності забезпечити якісний освітній процес і досягненні якісних навчальних результатів, реалізації освітнього процесу у вкрай несприятливих умовах прифронтового регіону;
2. усвідомленості негативного впливу ризиків і наслідків несприятливих умов воєнного часу на освітні результати з подальшим своєчасним діагностуванням щодо подолання освітніх втрат.

Таким чином, невизначеність шляхів подолання окреслених суперечностей і гостра практична значущість цього напряму зумовили вибір теми дослідження *«Подолання навчальних втрат у Запорізькому навчально-виховному комплексі № 67: досвід, шляхи реалізації та результативність»*, яка суголосна тезі представників Сектору освіти Світового банку, які зазначають, що через пандемію та війну освітні втрати в Україні можуть становити понад один рік [1].

Теоретичне обґрунтування досвіду. Багато країн світу стикалися з масовими освітніми втратами (через локдаун тощо) та напрацювали ефективні перевірені методики щодо подолання.

Теоретичний аналіз науково-методичної літератури показав, що проблема освітніх втрат у працях зарубіжних учених є однією з важливих напрямів дослідження якості освіти. Так М. Kuhfeld (Kuhfeld, 2019), L.T. Huong та T. Na-Jatturas розглядають зміст освітніх втрат та їхню зумовленість тривалими прогалинами й та перервами в навчанні [2]. М. Gyöngyvér та Н. Zoltán експериментально встановили та обґрунтували наявність негативного впливу на якість освітнього процесу як довготривалого, так і короткотривалого закриття закладів середньої освіти, викликаних пандемією коронавірусу COVID-19, та

перехід на дистанційну форму навчання [3]. Н. Liao, С. Ма та Н. Хуе зауважують на значному зниженні навчальних досягнень учнів окремих соціальних категорій в умовах дистанційного навчання внаслідок перекладання з педагогів на батьків частини функцій педагогічного нагляду за освітнім процесом [4].

У працях вітчизняних учених узагальнено міжнародний досвід подолання освітніх втрат, зумовлених воєнними діями (Локшина, та ін.), а також представлено результати аналітичних (Назаренко, 2022) й експериментальних досліджень із виявлення освітніх втрат в українській системі загальної середньої освіти, пов'язаних з переходом на дистанційне навчання [5;6].

Ключовим поняттям нашого дослідження вважаємо «навчальні втрати», яке фахівці Українського центру оцінювання якості освіти трактують як «будь-які втрати знань, умінь, навичок та/або уповільнення чи переривання академічного прогресу через паузи чи погіршення умов навчання для конкретного учня» [7]. У цьому ж дослідженні проаналізовано напрацювання вітчизняних і зарубіжних науковців, що допоможе педагогам опанувати необхідну термінологію, пов'язану з освітніми втратами, а також ознайомитися зі способами вимірювання та подолання цих негативних явищ. Так, Ганна Бичко та Василь Терещенко, висвітлюють причини й наслідки навчальних втрат, а також окреслюють коло потенційних заходів, що можуть послабити негативні тенденції у вітчизняній освіті, зокрема на рівні загальної середньої освіти [7].

Корисним для нас стали поради для вчителів, які підготували представники Державної служби якості освіти, розроблені у співпраці з експертами проєкту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) [8].

Новизна представленого досвіду полягає в тому, що розкрито технологію розробки та запровадження Моделі реалізації процесу подолання освітніх втрат у прифронтовому ЗНВК № 67, розроблено інструментарій для визначення діагностування навчальних втрат з базових предметів, презентовано результати моніторингу та аналізу результативності запроваджених компенсаторних заходів з подолання навчальних втрат у різних категорій учнів (ВПО, ЗПО); розроблено рекомендації з надолуження навчальних втрат у закладі загальної середньої освіти.

Вид досвіду за інноваційним потенціалом: модифікаційний.

Провідна педагогічна ідея: ефективність процесу подолання навчальних втрат залежить від створення сприятливих умов для проведення систематичного та поетапного діагностичного оцінювання навчальних втрат (первинне, вторинне, фінальне); системного впровадження управлінською командою організаційної та методичної діяльності, якісної реалізації вчителями спеціально продуманих корегувальних заходів; а також здійснення регулярного й різноаспектного моніторингу процесу надолуження навчальних втрат та прийняття на основі якісного аналізу його результатів колективних рішень щодо подальшого вдосконалення.

Характеристика інноваційної розробки

Мета досвіду: презентація досвіду апробації у ЗНВК № 67 Моделі реалізації процесу надолуження навчальних втрат в умовах дистанційного навчання на прифронтовій території.

Завдання:

1. опрацювати державні нормативні документи, науково-педагогічну, методичну літературу щодо інноваційного педагогічного досвіду з питань надолуження навчальних втрат;
2. розробити та апробувати Модель реалізації процесу надолуження навчальних втрат в ЗНВК № 67;
3. розробити програму різноаспектних моніторингових досліджень відстеження ефективності та результативності процесу надолуження навчальних втрат;
4. узагальнити результати моніторингу та розробити рекомендації щодо ефективної реалізації процесу надолуження навчальних втрат у закладах загальної середньої освіти.

Тривалість роботи над темою досвіду.

I етап – підготовчий (вересень 2021 – травень 2022 року) – вивчення та аналіз нормативно-правової бази, опрацювання педагогічної, методичної літератури, ознайомлення з досвідом щодо подолання освітніх та навчальних втрат у закладах загальної середньої освіти; розробка Моделі реалізації процесу надолуження

навчальних втрат у ЗНВК № 67; проведення первинного діагностування; здійснення методичної підготовки педагогів.

II етап – *практичний (серпень 2022 – листопад 2023 року)* – поетапне впровадження Моделі реалізації процесу надолуження навчальних втрат.

III етап – *узагальнювальний (грудень 2023 – січень 2024 року)* – проведення моніторингу ефективності роботи педагогічного колективу щодо подолання навчальних втрат; розробка рекомендацій з надолуження навчальних втрат.

Технологія реалізації інноваційної розробки

На першому етапі опрацьовано державні нормативні документи, науково-педагогічна, методична література щодо подолання освітніх та навчальних втрат у закладах освіти.

Розроблено Модель реалізації процесу надолуження навчальних втрат в ЗНВК № 67 (додаток 1), системоутворюючою основою якої стали напрями управлінської діяльності, які реалізовувались поступово з серпня 2022 року.

У моделі виділено чотири базових змістових вектори спільної діяльності управлінської команди та педагогічного колективу: «Діагностувальне оцінювання навчальних втрат», «Система організаційної та методичної діяльності», «Система корегувальних заходів» та «Моніторинг процесу надолуження навчальних втрат», які реалізовувались на кожному, з визначених у моделі, хронологічних етапах процесу надолуження навчальних втрат.

Особливості реалізації *практичного етапу*

(серпень 2022-листопад 2023 року)

На другому етапі здійснювалося поетапне втілення Моделі реалізації процесу надолуження навчальних втрат в ЗНВК № 67.

Протягом вересня 2022 року було здійснено *первинне діагностування учнів* та проведено порівняльний аналіз його результатів з рівнем якості знань здобувачів освіти за 2021/2022 навчальний рік (результати в додатку 2).

З огляду на виявлені прогалини в знаннях учнів було внесено зміни в організацію освітнього процесу, *розроблено адаптивний розклад* (не менше 50% навчальних занять у синхронному режимі).

Для педагогів були *організовані методичні навчання* в межах шкільних методичних спільнот, що знайшло відображення в розробці Плану методичних заходів з подолання навчальних втрат на 2022/2024 роки (додаток 3) та проведенні у другому семестрі 2022/2023 навчального року круглого столу з теми «Педагогічна майстерність учителя в умовах дистанційного навчання як фактор подолання навчальних втрат у період воєнного стану».

Проміжні результати, аналіз матеріалів з компенсації навчальних втрат в 3-11-х класах за I півріччя 2022/2023 н.р. розглянуто на педагогічній раді 27.03.2023 року (протокол № 3), на якій затверджено План надолуження освітніх втрат результатів навчання здобувачів освіти (далі – План) на період з квітня по грудень 2023 року (Додаток 4).

З метою реалізації Плану було реалізовано низку *корегувальних заходів*: учителями внесено зміни до календарно-тематичного планування (виокремлено уроки для повторення, коригування, уроки консультаційного характеру); розроблено індивідуальні навчальні плани для учнів з початковим рівнем навчальних досягнень, створено інтерактивні карти опорних знань з базових предметів.

Для вирішення проблем, пов'язаних з дотриманням Санітарного регламенту (в редакції № 1371 від 01.08.2022) щодо безперервної тривалості навчальних занять при організації дистанційного навчання в синхронному форматі (коли частина учнів не встигає опанувати матеріал на уроці, самотійно не може розібрати складні теми), було прийнято колективне управлінське рішення про запровадження *«комбінованого дистанційного заняття»* (педагогічна рада від 12.01.2023, протокол №1). Так у ЗНВК № 67 урок триває 45 хвилин, з яких синхронна взаємодія вчителя з учнями – максимум до 25 хвилин. За цей час вчитель пояснює навчальний матеріал, формує основні компетентності, закріплює навички та вміння; потім учні виходять з онлайн уроку, виконують завдання в асинхронному режимі. Вчитель залишається на конференції, здобувачі освіти, у яких виникли питання з вивченої теми, щодо

алгоритму виконання завдання, можуть зайти на конференцію та отримати індивідуальну консультацію.

У травні 2023 року учителі, які реалізують Державний стандарт базової середньої освіти в 5-6-класах НУШ, розробили власні діагностичні роботи за рік з предметів, відповідно до модельних програм, за якими вони працювали у 2022/2023 навчальному році (представлено в додатку 5). Було проведено підсумкові роботи з основних предметів, здійснено аналіз отриманих результатів, визначено теми з кожного предмету освітньої галузі, які потребували надолуження у червні 2023 року (додаток 6).

З метою отримання об'єктивного зворотного зв'язку та з'ясування думки учнів та батьків щодо якості організації освітнього процесу з впровадженням технологій дистанційного навчання у травні 2023 року було проведено опитування учнівської та батьківської громадськості. З'ясовано, що у здобувачів освіти найбільше проблем виникає при вивченні математики, фізики, хімії та іноземних мов, що, безумовно, пов'язано зі специфікою предметів; 15% здобувачів освіти зазначили, що труднощів не виникало з жодного предмета. Найчастіше проблеми, через які виникали утруднення, обумовлені недостатньою мотивацією учнів до самостійного опрацювання матеріалу. 63% батьків зазначили, що обсяг домашнього завдання задається без перевантаження на дитину, 92% батьків та 90% учнів мали зворотний зв'язок із вчителем (додатки 7, 8).

По завершенню II семестру з 05.06.2023 по 30.06.2023 р. в ЗНВК № 67 було організовано пришкільні навчальні канікули (заняття з надолуження навчальних втрат).

У першу чергу учителі здійснили розподіл учнів по групах (початковий рівень, група «резерву» тощо), і в цьому їм би міг допомогти «Навчальний паспорт класу», який понад 8 років функціонує в закладі. Але з'ясувалося, що паперовий варіант дає змогу лише побачити загальні зміни навчальних досягнень з базових предметів і визначити тільки групу резерву на достатній та високий рівень, що не відповідає нагальним потребам відстеження індивідуального поступу розвитку по кожному учню.

Наступним кроком стало визначення ключових тем з навчальних предметів у 6-10-х класах, а також (відповідно до Держстандарту) – рівнів сформованості ключових та предметних компетентностей учнів (на підставі аналізу результатів контрольних робіт, тематичного оцінювання), розроблення пропозицій щодо переліку тем для проведення консультацій з надолуження навчальних втрат учнів, розроблення завдань (вправи, творчі проєкти, гейміфікація тощо) для підвищення якості сформованих компетентностей учнів (додаток 9).

Протягом визначеного періоду здійснювався *«Моніторинг процесу надолуження навчальних втрат»*, який включав на цьому етапі різні аспекти для вивчення:

1. *моніторинг відвідуваності уроків здобувачами освіти*, що давало змогу своєчасно виявляти учнів, які систематично пропускають навчальні заняття й залучити їх до консультацій, надавати їм допоміжні матеріали для опрацювання (додаток 10);

2. *моніторинг взаємодії між суб'єктами освітнього процесу*, який надав можливість виявити кількість синхронних уроків по кожному предмету, а також учнів, які під час онлайн уроків не вмикали камеру, не відповідали на питання вчителя. Ці учні також потребували додаткової уваги та залучення до індивідуальних консультацій (додаток 11);

3. *облік компенсаторних заходів методом самоаналізу педагогами*, який показав, що учителі-предметники базової та старшої школи використовували наступні компенсаторні заходи: тема опрацьовувалася на наступному синхронному уроці – 64%; проводилася додаткова консультація або урок – 23%; самостійно опрацьовувався матеріал, наданий вчителем – 13%.

4. *моніторинг ефективності впровадження технологій дистанційного навчання* за підсумками 2022/2023 навчального року. За результатами звітів педагогів у 2022/2023 навчальному році (звітування відбувалося по кожному предмету та по кожному класу окремо) 81,4% навчальних занять відбувалося в синхронному режимі, 18,6% – в асинхронному та в більшості були компенсовані. Найбільший

показник синхронної взаємодії – 86,3% в 4-Б класі та 86,1% в 4-В класі; найменший показник – 79% в 6-Б класі (додаток 12).

5. *внутрішній моніторинг організації освітнього процесу* здійснюється у ЗНВК № 67 систематично: діагностичний (вересень-жовтень), рубіжний (підсумки за I семестр) та підсумковий (річне оцінювання). За підсумками 2022/2023 навчального року по закладу отримали 0% зростання якості знань порівняно з минулим навчальним роком, але позитивним моментом стало зменшення на 9% показника кількості учнів з початковим рівнем навчальних досягнень (додаток 2).

Апробація другого етапу Моделі реалізації процесу надолуження навчальних втрат відбувалася з серпня по грудень 2023 року

Згідно з рішенням колегії Департаменту освіти і науки Запорізької міської ради від 28.10.2022 цей етап розпочався із вторинного оцінювання навчальних втрат в учнів. З цією метою учителям-предметникам рекомендовано визначити результати навчання, які підлягатимуть діагностуванню в новому навчальному році (наказ «Про проведення діагностичного тестування здобувачів освіти у 2023/2024 навчальному році» № 139 від 01.09.2023 року) (додаток 13).

Для цього в закладі *розроблено алгоритм*, який передбачає визначення в календарно-тематичному плануванні достатньої кількості навчального часу для повторення; проведення діагностування результатів навчання за 2022/2023 навчальний рік: проведення діагностичної роботи в зазначений період, перевірку та надання зворотного зв'язку щодо результатів роботи, утворення груп учнів, які мають схожі навчальні втрати; проведення роботи щодо компенсації навчальних втрат та повторне діагностування в грудні 2023 року. У закладі затверджено *графік проведення діагностичних робіт та вхідного тестування* (додаток 14).

Для підвищення якості діагностування навчальних втрат у 2023/2024 навчальному році учителями-предметниками використовувалася платформа «Всеукраїнська школа онлайн» (далі – ВШО).

У жовтні 2023 року для групи педагогів нашого закладу (21 учасник) фахівцями Управління Державної служби якості освіти у Запорізькій області на базі Державної освітньої установи «Навчально-методичний центр з питань якості освіти»

було проведено підвищення кваліфікації за програмою «Інструменти виявлення та подолання навчальних втрат».

Опанувавши теоретичний матеріал, учителі-предметники провели діагностування учнів 5-11-х класів за матеріалами минулого навчального року з алгебри, геометрії, математики, української мови, історії України, англійської мови та предметів природничої галузі. З 825 учнів, які навчалися в закладі на жовтень 2023 року, у первинному діагностуванні на матеріалах ВШО взяло участь приблизно 65% здобувачів освіти (додаток 15).

Слід зазначити, що учні активно долучилися до проходження тестування на платформі й отримали звіт з результатами та перелік посилань на матеріали з тем, що потребували надолуження.

Після завершення тестування вчитель теж мав змогу згенерувати звіт про результати виконання завдань учнями по кожному класу в розрізі навчальних тем і рівнів (Рис.1), на яких вони засвоєні, можливість ознайомитися з матеріалами, запропонованими учням для надолуження прогалин у знаннях та вміннях (додаток 16).

Такий формат звіту дає змогу вчителю спланувати роботу з надолуження навчальних втрат як з класом, так і з окремими учнями цього класу. Для прикладу

подаємо зразок планування надолуження навчальних втрат з історії України для 8-го класу (додаток 17).

Після опрацювання рекомендацій до тих навчальних тем, у яких допущені помилки, у грудні 2023 року вчителі провели повторне діагностичне тестування на платформі ВШО. Для прикладу наводимо результати порівняльного аналізу діагностичного тестування з алгебри учнів 9-го класу, який продемонстрували, що відбулося незначне підвищення рівня знань учнів з теми «Рівняння, системи рівнянь», «Вирази, функції» (додаток 18).

Разом з тим у вересні 2023 року було *створено творчу групу* щодо розробки Стратегії з подолання навчальних втрат у ЗНВК № 67 на 2023/2024 навчальний рік (додаток 19).

Поточного навчального року впроваджено *наступні корегувальні заходи*:

1. на педагогічній раді від 31.08.2023 року вирішено проводити всі уроки згідно з основним розкладом у синхронному режимі;

2. з 01 вересня 2023 року було *розроблено адаптований розклад*, який відповідає вимогам Санітарного регламенту зі змінами. Але у зв'язку з великою кількістю непередбачуваних повітряних тривог, які лунають у Запорізькій області та м. Запоріжжі, їх довготривалістю, адаптивний розклад буде застосовано в закладі після стабілізації ситуації, зменшення тривалості повітряних тривог, а саме: з початку II семестру поточного навчального року;

3. у закладі адаптовано розклад дзвінків: усі уроки починаються о 08.00, 09.00, 10.00 і т.д., перерви по 15 хвилин (наказ №114-р від 01.09.2023 р. «Про затвердження режиму та структури 2023/2024 навчального року»);

4. важливим управлінським рішенням стало розпорядження керівного апарату про проведення консультацій учителями-предметниками для здобувачів освіти в позаурочний час (щоденно з 17.00 до 20.00). Починаючи з 11.09.2023 р. вчителі планують консультації у Google таблиці «Консультації для учнів 2023/2024 навчальний рік» з дітьми, які знаходяться в м. Запоріжжя, також залучають учнів, які перебувають за кордоном і навчаються на два заклади освіти. Цей механізм

надолуження навчальних втрат прописаний в Освітній програмі закладу на 2023/2024 навчальний рік.

Консультації призначаються вчителями заздалегідь, плануються на наступний тиждень з урахуванням персонального моніторингу за кількістю проведених занять у синхронному режимі, згідно з власним плануванням теми, яку опановує клас. Запрошення на консультацію для здобувачів освіти відбуваються на добровільній основі; батьки та учні отримують інформацію про заплановані вчителем заходи та час їх проведення в п'ятницю для ефективного планування власного часу. Інформація розміщується на сайті закладу освіти <https://www.znvk-67.zp.ua/>, на офіційних сторінках ЗНВК № 67 <https://www.facebook.com/znvk67>, у закритих батьківських та учнівських Viber-групах (додаток 20).

1. У 2023/2024 навчальному році учителі мали змогу здійснити *модифікацію навчальних програм* не лише для учнів з особливими освітніми потребами, а й для учнів базової середньої та старшої (профільної) школи. Як зразок можна було використовувати модифіковані програми вивчення української мови в 5-11 класах, які були адаптовані вчителями з урахуванням потреб та інтересів учнів [9].

2. Після завершення капітального ремонту укріття в закладі освіти з'явилася можливість запрошувати учнів на офлайн-консультації (підготовка до НМТ, підготовка до участі в захисті науково-дослідницьких робіт МАН, захист проєктів на Олімпіаді Геніїв тощо).

3. На сьогодні в ЗНВК № 67 готується пакет документів щодо виходу на змішане навчання відповідно до Моделі процесу надолуження навчальних втрат, але з урахуванням безпекової ситуації у м. Запоріжжя.

4. Здійснено перехід до нового електронного «Навчального паспорта класу» (додаток 21) у форматі Google таблиці. До паспорта додано розділ з результатами діагностичних робіт з кожного предмету, за допомогою якого відстежуються результати навчання та прогрес кожного здобувача освіти з усіх предметів та в цілому. Наприкінці навчального року учителі-предметники спільно з

класними керівниками проведуть аналіз успішності та нададуть індивідуальні рекомендації для надолуження навчальних втрат за 2023/2024 навчальний рік.

На III-му етапі дослідження (грудень 2023 – січень 2024 року) було проведено моніторинг ефективності роботи педагогічного колективу щодо надолуження навчальних втрат та розроблено рекомендації щодо впровадження досвіду з надолуження навчальних втрат у педагогічну практику.

Моніторингові процедури в зазначений період реалізації досвіду включали:

1. Щоденний моніторинг фіксації **втрат навчального часу** (через повітряні

тривоги, лікарняні вчителів, інші причини, що унеможливають проведення навчального заняття в синхронному режимі). Навчальне заняття вважається проведеним, якщо за академічну годину уроку в синхронному режимі вдалося попрацювати з учнями від 15 до 20 хвилин (згідно з вимогами Санітарного регламенту). Наприкінці кожного тижня ведеться підрахунок по кожному класу, по паралелях та по закладу в цілому (скільки у відсотковому відношенні відбулося уроків у синхронному та асинхронному режимах).

У результаті з'ясовано, що в синхронному режимі, згідно з основним розкладом, за вересень-грудень 2023 року відбулося 76,5% уроків, в асинхронному режимі – 23,5%. Це доводить, що в закладі виконується вимога Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти «...не менше 30% навчального часу, передбаченого освітньою програмою школи, має організовуватися в синхронному режимі» [10]. Аналіз статистичних даних в цілому свідчить про дотримання Санітарного регламенту зі змінами у закладі, тобто не більше, ніж 4 навчальні заняття в 4-6 класах, 5 навчальних занять в 7-9 класах та 6 навчальних занять у 10-11 класах на день. У цілому показники по класах становлять понад 75% (додаток 22).

2. Результати **моніторингу контингенту учнів** ЗНВК № 67 продемонстрували, що у 2023/2024 навчальному році відбулося розгалуження форм індивідуального навчання: маємо 34 учня на сімейній формі та 24 учня, які навчаються на екстернатній. І це також дозволило нам зберегти контингент та

створити умови для опанування програмового матеріалу для учнів, які за кордоном і навчаються у двох школах, та для учнів з тимчасово окупованих територій.

3. *Моніторинг ефективності організації консультативних занять*

продемонстрував, що у період з 11.09.2023 р. по 28.12.2023 року було проведено 1031 консультація з учнями 4–11-х класів, із запланованих учителями 1215 консультацій. Для прикладу проаналізуємо результати з надолуження навчальних втрат учнів

4–6-х класів за I семестр 2023/2024 навчального року, які наведено в табл. 1

Таблиця 1

Клас	К-ть асинхронних уроків	Кількість проведених консультацій	Відсоток компенсації
4-А	54	5	9,26%
4-Б	46	6	13,04%
4-В	130	5	3,85%
5-А	93	48	51,61%
5-Б	90	56	62,22%
5-В	118	42	35,59%
5-Г	92	44	47,83%
6-А	75	29	38,67%
6-Б	84	36	42,86%
6-В	91	35	38,46%
6-Г	101	46	45,54%
Всього 4-6 класи	974	352	36,14%

Найбільша кількість проведених консультацій зі здобувачами 4–6-х класів у позаурочний час відмічається у 5–6-х класах та становить близько 45%. Найбільша кількість із даної вибірки у 5-Б класі – 56 консультацій за перший семестр (62%) та 5-А – 48 консультацій (52%) (додаток 23).

Опитування батьківської та учнівської спільноти буде здійснено у квітні–травні 2024 року, що надасть змогу визначитися з форматом організації пришкільних канікул у червні 2024 року, а за необхідності, внести зміни до Стратегії подолання навчальних втрат.

Результативність діяльності

Показником результативності апробації у ЗНВК № 67 Моделі реалізації процесу надолуження навчальних втрат можуть слугувати результати застосування факторно-критеріальної моделі якості освіти, яка розроблена і функціонує в закладі та дозволяє швидко вимірювати стан об'єкта в будь-який момент його розвитку та становлення.

Так, наприкінці 2021/2022 навчального року загальний показник якості освіти (якість умов, якість процесу, якість результату) ЗНВК № 67 складав **0,73**; у 2022/2023 навчальному році – ми отримали **0,77**, що вважається показниками достатнього рівня (Додаток 24). Це свідчить про значні зрушення та досягнення і в напрямку надолуження навчальних втрат у закладі освіти.

З метою підвищення якості надання освітніх послуг та колективного прогнозування подальшої роботи з надолуження навчальних втрат було використано метод SWOT-аналізу. Під час методичного заходу учителями за розробленими критеріями визначено: сильні та слабкі сторони, можливості та загрози (додаток 25). До сильних сторін вчителі віднесли методичну підтримку педагогів, напрацювання та розробку моніторингових інструментів, можливість застосування матеріалів діагностування на платформі ВШО, згуртування колективу навколо однієї проблеми, постійний моніторинг та корекція освітнього процесу тощо.

У результаті прийнято рішення щодо удосконалення процесу подолання навчальних втрат у січні–травні 2024 року.

ВИСНОВКИ

На підставі опрацювання наукової, науково-методичної літератури, зроблено висновок про те, що навчальні втрати мають накопичувальний ефект, можуть на наступних етапах навчання призвести до погіршення якості знань наших учнів. Навчальні втрати варто розглядати лише як один із складників більш широкої категорії освітніх втрат (поряд з виховними втратами, зі зниженням темпів розвитку особистості).

Розроблено та апробовано Модель процесу надолуження навчальних втрат в ЗНВК № 67. Поетапна апробація Моделі у закладі освіти дозволяє визначити найбільш продуктивні корегувальні заходи: навчання у червні («пришкільні навчальні канікули»), створення інтеграційних класів, перегляд та адаптація навчальних програм, додаткові навчальні консультації, методична підтримка вчителів для роботи з учнями, які мають навчальні втрати тощо.

Розроблено програму різноаспектних моніторингових досліджень відстеження ефективності та результативності процесу надолуження навчальних втрат; розроблено ряд моніторингових та аналітичних інструментів (схеми для аналіз дистанційних занять, таблиці для обліку компенсаторних заходів, форми для самоаналізу вчителів, анкети-опитувальники для учнів та їх батьків тощо).

Проведення систематичного різноаспектного моніторингу дозволило ефективно визначити та скорегувати механізми для надолуження навчальних втрат. Проведення моніторингових процедур із самооцінювання вчителів щодо подолання навчальних втрат та докладний аналіз проміжних результатів дозволили оцінити ефективність та потребу учасників освітнього процесу у подоланні навчальних втрат в ЗНВК № 67 за визначений період.

Отже, узагальнення та якісний аналіз результатів моніторингових досліджень процесу надолуження навчальних втрат у закладі освіти дозволив зробити висновки про доцільність обраних механізмів, інструментів щодо подолання навчальних втрат та слугує основою для розробки рекомендації щодо ефективної реалізації досліджуваного процесу в закладах загальної середньої освіти.

ПЕРСПЕКТИВИ

Перспективність подальшої роботи полягає в реалізації третього фінального етапу Моделі процесу надолуження навчальних втрат в ЗНВК № 67 у січні – червні 2024 року, який включатиме: запровадження системи додаткових корегувальних заходів під час змішаного режиму навчання; подальший моніторинг результативності подолання навчальних втрат і відстеження індивідуального поступу кожного здобувача освіти.

Матеріали досвіду мають практичне значення та рекомендовані для закладів освіти різних типів (гімназія, ліцей).

Рекомендації щодо впровадження розробки до масової педагогічної практики

Для ефективного подолання навчальних втрат *представникам управлінських команд* необхідно:

1. постійно здійснювати комплексний моніторинг та оцінку результативності подолання навчальних втрат учнями;
2. за результатами спостереження, опитування педагогів, батьків, учнів оперативно вносити зміни до організації освітнього процесу та системи корегувальних заходів;
3. прогнозувати потенційні організаційні заходи для подолання навчальних втрат у закладі з урахуванням потреб та запитів усіх учасників освітнього процесу;
4. здійснювати постійну методичну підтримку педагогічного колективу у впровадженні нових освітніх вимірювань та практичних педагогічних інструментів щодо подолання навчальних втрат;
5. розробити або удосконалити стандартизований інструментарій для вимірювання навчальних втрат.

Педагогічним працівникам рекомендовано:

1. використовувати для проведення діагностувального оцінювання матеріали платформи «Всеукраїнська школа онлайн»;
2. впроваджувати модифіковані навчальні плани та програми з урахуванням рівня прояву навчальних втрат та індивідуального прогресу;

3. чітко дотримуватися стандартів, яких мають досягти здобувачі освіти на різних рівнях/етапах навчання;
4. для формування консультаційних груп використовувати «Навчальний паспорт класу».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Рекомендацій слухань у Комітеті на тему: «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» /Рішення Комітету Верховної Ради України з питань освіти та науки від 07.06.2023р. URL: <https://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/38605.pdf> (дата звернення 26.12.2023).
2. Huong, L. T., Na-Jatturas, T. (2020). The COVID-19 induced learning loss – What is it and how it can be mitigated? UKFIET. The Education and Development Forum. URL: <https://www.ukfiet.org/2020/the-covid-19-induced-learning-loss-what-is-it-and-how-it-can-be-mitigated/> (дата звернення 02.01.2024).
3. Molnár, Gyöngyvér and Hermann, Zoltán (2023) Short- and Long-Term Effects of COVID-Related Kindergarten and School Closures on First- to Eighth-Grade Students' School Readiness Skills and Mathematics, Reading and Science Learning. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S095947522200127X> (дата звернення 04.01.2024).
4. Liao, H., Ma, S, Xue, H. (2022). Does school shutdown increase inequality in academic performance? Evidence from COVID-19 pandemic in China. China Economic Review. 2022. Vol. 75. 101847. DOI: URL: <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2022.101847> (дата звернення 05.01.2024).

5. Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти : оглядове видання / Олена Локшина, Оксана Глушко, Аліна Джурило, Світлана Кравченко, Оксана Максименко, Ніна Нікольська, Оксана Шпарик ; за заг. ред. Олега Топузова, Олени Локшиної ; Нац. акад. пед. наук, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2022. 66 с.
6. Назаренко Ю. Освітні втрати: підходи до вимірювання та компенсації. Gedos, Міжнародний Фонд «Відродження», Sverige. 2022. URL: https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/zapyska_osvitni-vtraty.pdf (дата звернення 07.01.2024).
7. Бичко Г., Терещенко, В. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання. Український центр оцінювання якості освіти. URL : https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Learning-losses_Ukraine.pdf (дата звернення 10.01.2024).
8. Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2022/2023 навчальному році. URL : <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/yakist-osvity-v-umovah-viyny-web-3.pdf> (дата звернення 25.12.2023).
9. Рекомендації щодо використання модифікованих програм вивчення української мови в 5-11 класах закладів загальної середньої освіти URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/lyst-mon.pdf> (дата звернення 12.02.2024).
10. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти наказ МОН від 08.09.2020 № 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> (дата звернення 29.12.2023).

ДОДАТКИ

Додаток 1. Модель управлінського супроводу процесу надолуження навчальних втрат в ЗНВК № 67	http://surl.li/qqutj
Додаток 2. Матеріали внутрішнього моніторингу організації освітнього процесу в ЗНВК № 67 за період 2020-2024 роки	http://surl.li/qnair
Додаток 3. План методичних заходів в ЗНВК № 67 з подолання освітніх втрат здобувачів освіти на 2023/2024 навчальний рік	http://surl.li/qnaxf
Додаток 4. План надолуження освітніх втрат здобувачів освіти ЗНВК № 67 на 2023/2024 навчальний рік	http://surl.li/qnavw
Додаток 5. Дидактичні розробки діагностичних робіт за курс 5-го класу	http://surl.li/qsihh
Додаток 6. Узагальнення матеріалів з компенсації навчальних втрат/прогалин в 5-х класах НУШ за 2022/2023 навчальний рік (фрагмент таблиці)	http://surl.li/qndha
Додаток 7. Результати опитування батьківської спільноти у червні 2023 року	http://surl.li/qnake
Додаток 8. Результати опитування здобувачів освіти у червні 2023 року	http://surl.li/qnakn
Додаток 9. Результати надолуження навчальних втрат у ЗНВК № 67 05.06.2023-30.06.2023 року (фрагмент узагальнюючої таблиці)	http://surl.li/qrvdm
Додаток 10. Моніторинг відвідуваності уроків здобувачами освіти у лютому 2022/2023 навчального року (фрагмент)	http://surl.li/qqakb
Додаток 11. Моніторинг взаємодії між суб'єктами освітнього процесу (синхронний/асинхронний режим) ЗНВК № 67 в II семестрі 2022/2023 навчального року	http://surl.li/qpirs
Додаток 12. Моніторинг ефективності впровадження технологій дистанційного навчання	http://surl.li/qnajl
Додаток 13. Наказ «Про проведення діагностувального тестування здобувачів освіти у 2023/2024 навчальному році»	http://surl.li/qnawe
Додаток 14. Графік проведення діагностичних робіт та вхідного тестування	http://surl.li/qnawv

Додаток 15. Первинне діагностування здобувачів освіти на матеріалах Всеукраїнській школі онлайн у вересні-жовтні 2023 року	http://surl.li/qnbby
Додаток 16. Звіт за результатами первинного діагностування з курсу алгебри для учнів 9-го класу	http://surl.li/qnbcl
Додаток 17. План роботи вчителя історії з надолуження навчальних втрат в 8-А класі за результатами діагностування на матеріалах Всеукраїнської школи онлайн	http://surl.li/qpmgl
Додаток 18. Порівняльний аналіз результативності первинного та вторинного діагностування учнів 9-А класу на матеріалах Всеукраїнської школи онлайн	http://surl.li/qnbcz
Додаток 19. Стратегія подолання освітніх втрат на 2024-2025 роки	http://surl.li/qpisi
Додаток 20. Приклади інформаційних постерів графіку консультації в 5-11-х класах за період 06.11-12.11.2023 року	http://surl.li/qnape
Додаток 21. Приклад електронного Навчального паспорта 5-А класу ЗНВК № 67	http://surl.li/qnbhd
Додаток 22. Моніторинг втрат навчального часу за I семестр 2023/2024 навчального року	http://surl.li/qsils
Додаток 23. Моніторинг спланованих та проведених консультацій зі здобувачами освіти ЗНВК № 67 4-6-х класів (НУШ)	http://surl.li/qnaon
Додаток 24. Факторно-критеріальна модель якості освіти ЗНВК № 67	http://surl.li/qnamp
Додаток 25. Матриця SWOT-аналізу проміжних результатів щодо подолання навчальних втрат у освітньому процесі ЗНВК № 67	http://surl.li/qpitp

